

SİPƏR

06
26

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MÜDAFİƏ NAZİRLİYİ

108 il

GÜC.QÜDRƏT.QƏTİYYƏT

Redaksiyadan

Dəyərli oxucu!

Şərqdə ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə əsası qoyulmuş milli ordu quruculuğu müstəqilliyini yenidən qazanan ölkəmizdə tarixi varislik prinsipi əsasında müasir mərhələyə qədəm qoydu.

Ölkənin suverenliyinin, müstəqilliyinin, müdafiə və təhlükəsizliyinin təminatçısı olan Azərbaycan Ordusunda vahid komandanlığın yaradılması, ordumuzun nizami ordu kimi formalaşması və hərbi quruculuq məsələlərinin prioritet məsələ kimi önə çəkilməsi Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin bu istiqamətdə atdığı cəsarətli addımlarının nəticəsidir. Ulu Öndərin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin sayəsində bu gün ordumuz dünya orduları ilə müqayisə ediləcək səviyyəyə çatıb. Bu hər birimizi sevindirir və qürurlandırır. Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin göstərdiyi yüksək diqqət və qayğının nəticəsidir ki, ölkənin müdafiə qabiliyyəti gündən-günə artır.

Müstəqilliyi əbədi, sarsılmaz, dönməz olan Azərbaycan Respublikasının müdafiəsini təmin edən ordumuz bu gün dünyanın ən güclü orduları sırasında yer almaqla, eyni zamanda, regionda sülhün, sabitliyin təminatçısına çevrilmişdir.

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında 44 günlük Vətən müharibəsində rəşadətli Azərbaycan Ordusu 30 ilə yaxın müddətdə düşmən işğalında olan tarixi torpaqlarımızı azad etdi. 2023-cü ilin sentyabr ayında keçirilən əməliyyat nəticəsində Ermənistan dövlətinin Azərbaycan ərazisində qanunsuz yerləşdirilmiş və Ermənistan dövlətinin öhdəliyinə baxmayaraq, bu günə qədər çıxarılmamış ordu doğma torpaqlarımızdan tamamilə çıxarıldı. Ali Baş Komandanın müdrik və uzaqgörən siyasəti, Azərbaycan Ordusunun gücü sayəsində Vətənimizin ərazi bütövlüyü bərpa olundu. Bu gün üçrəngli bayrağımızın əzəmətlə dalğalandığı işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda rəşadətli Azərbaycan Ordusu öz mövqelərini daha da möhkəmləndirməklə dövlət başçısının rəhbərliyi ilə başlayan bərpa-quruculuq işlərinin ən yüksək səviyyədə həyata keçirilməsinə, böyük qayıdışa layiqli töhfələrini verməkdədir. Ordumuzun döyüş qabiliyyəti əhəmiyyətli dərəcədə artırılıb və bu gün yüksək səviyyəli peşəkarlıq nümayiş etdirilir. Azərbaycan Ordusunun maddi-texniki təchizatı da, şəxsi heyətin döyüş hazırlığı və mənəvi-psixoloji vəziyyəti də yüksək səviyyəyə çatdırılmışdır.

Bu gün Azərbaycan ilə Türkiyə arasında müdafiə sənayesi sahəsində yeni imkanlar açılıb. Bu istiqamətdə iki qardaş ölkənin ali rəhbərliyi arasında geniş müzakirələr aparılır. Sözügedən planlar gerçəkləşdikcə ictimaiyyət də bundan xəbərdar olacaq.

“Azərbaycan Ordusu” qəzetinin redaksiyası adından Azərbaycan Respublikasının müdafiəsinin, müdafiə potensialının güclənməsi naminə şanlı ordumuzun şəxsi heyətinə müqəddəs və şərəfli xidmətində uğurlar arzulayırıq.

MÜNDƏRİCAT

Tariximizin hər səhifəsi qəhrəmanlıq, fədakarlıq və Vətənə sədaqət dastanıdır. Artıq Azərbaycan Ordusu 108 illik tarixi yol keçib: milli ordunun yaradılması, sovet dövrü, müstəqilliyin bərpası və Birinci Qarabağ müharibəsi, müasir dövr və şanlı Zəfər tariximiz – 44 günlük Vətən müharibəsi.

18 sentyabr 1918-ci il – Bakının işğaldan azad edilməsi münasibətilə keçirilən parad.

SİPƏR №1(6)
2026

AZƏRBAYCAN
ORDUSU
108 İL

- 08 Azərbaycan Ordusu regional təhlükəsizlik faktorudur
- 14 Ordumuz müstəqilliyimizin qarantıdır
- 18 Orduda yeni model psixoloji təminat
- 22 Azərbaycan Ordusu: silahlanma
- 24 Ordunun gücü: Xüsusi Təyinatlı Qüvvələr
- 28 Böyük Vətən müharibəsində Azərbaycan
- 34 Güclü ordu ilk növbədə güclü əsgərlə başlayır
- 40 Hərbi musiqi döyüş ruhunu yüksəldir

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRİNİN 26 İYUN - SİLAHLI QÜVVƏLƏR GÜNÜ MÜNASİBƏTİLƏ AZƏRBAYCAN ORDUSUNUN ŞƏXSİ HEYƏTİNƏ TƏBRİKİ

 Azərbaycan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik
Zakir Həsənov

Cənab zabitlər, yoldaş gizirlər, miçmanlar, kursantlar, çavuşlar, əsgərlər, matroslar, dövlət qulluqçuları və mülki işçilər!

Sizi 26 İyun – Silahlı Qüvvələr Günü münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edir, Azərbaycan Respublikasının müdafiə qüdrətinin artırılması naminə müqəddəs və şərəfli xidmətinizdə hər birinizə uğurlar arzulayıram.

Müsəlman Şərqi ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə milli ordu quruculuğu müstəqilliyini əldə edən ölkəmizdə tarixi varislik prinsipi əsasında müasir mərhələyə qədəm qoymuşdur. 26 iyun 1918-ci ildə yaradılan Əlahiddə Azərbaycan Korpusu Cümhuriyyət Ordusunun hüquqi bazasını təşkil etmişdir. Xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 1998-ci il mayın 22-də imzaladığı tarixi Fərmanla 1918-ci ildə Əlahiddə Azərbaycan Korpusunun yarandığı gün – 26 iyun Silahlı Qüvvələr Günü kimi respublikamızda hər il təntənəli şəkildə qeyd olunur.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi kursunu ordu quruculuğu sahəsində də uğurla davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev ölkəmizin müdafiə məsələlərini daima prioritet məsələ hesab etmişdir. Bu istiqamətdə atılan addımlar ölkədə həyata keçirilən islahatların əsas tərkib hissələrindəndir.

Müzəffər Ali Baş Komandanın sərkərdəliyi ilə Azərbaycan Ordusunun Vətən müharibəsində qazandığı parlaq qələbə və həyata keçirdiyi uğurlu antiterror əməliyyatı nəticəsində işğalda olan torpaqlarımız azad olunmuşdur. Ötən il Bakı şəhərində keçirilən 8 Noyabr – Zəfər Günü'nün beşinci ildönümünə həsr olunmuş təntənəli parad ölkəmizin hərbi qüdrətinin gündən-günə artırılmasının nəticəsi və dünyada nümayişidir.

2026-cı ilin “Şəhərsalma və Memarlıq İli” elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin tarixi Sərəncamı işğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı yenidənqurma, bərpa və abadlıq işlərinin aparılmasına böyük töhfədir.

Bu gün işğaldan azad olunmuş ərazilərdə Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyəti Vətənimizin keşiyində ayıq-sayıq dayanaraq genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işlərinin ən yüksək səviyyədə həyata keçirilməsinə, Böyük Qayıdışa öz layiqli töhfələrini verir. Əminəm ki, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına, Hərbi Anda nizamnamələrə daim sadıq qalaraq döyüş və mənəvi-psixoloji hazırlığınızı gücləndirəcək, xidmətinizdə yeni uğurlar əldə etmək üçün səy və bacarıqlarınızı daha da artıracaqsınız.

Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda şəhid olan Vətən övladlarının xatirəsini dərin hörmət və ehtiramla yad edirik. Şəhidlərimizin ailə üzvləri və sağlamlığını itirən döyüşçülərimiz, müharibə veteranları daima dövlətimiz tərəfindən diqqət

mərkəzində saxlanılır. Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın diqqət və qayğısı sayəsində onların sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması, qayğı və problemlərinin həlli istiqamətində mühüm addımlar atılır. Şəhid hərbi qulluqçularımızın valideynlərini, ailə üzvlərini, Vətən uğrunda sağlamlığını itirən silahdaşlarımızı, əziz veteranları bayram münasibətilə təbrik edir, onlara ən xoş arzularımı çatdırıram.

Bir daha hər birinizi 26 İyun – Silahlı Qüvvələr Günü münasibətilə ürəkdən təbrik edir, Sizə möhkəm cansağlığı, uzun ömür, Vətənə, müstəqilliyi əbədi, dönməz olan Azərbaycan dövlətinə şərəfli xidmətinizdə uğurlar arzulayıram.

AZƏRBAYCAN ORDUSU REGIONAL TƏHLÜKƏSİZLİK FAKTORUDUR

İbrahim Məmmədbəyov

Səhər tezdən Bakının mərkəzində keçirilən hərbi paradı izləyən insanların baxışlarında ortağ bir hissə vardı — qürur. Tribunalın qarşısından keçən hərbi texnika, sinxron addımlayan xüsusi təyinatlılar, səmada görünən döyüş aviasiyası və minlərlə insanın ayaqüstə alqışladığı Azərbaycan əsgəri artıq sadəcə ordu anlayışı deyildi. Bu, bir xalqın son yüz ildə keçdiyi yolun canlı simvoluna çevrilmişdi.

Lakin həmin mənzərənin arxasında uzun və müəkkəb bir tarix dayanırdı.

Bir əsr əvvəl vəziyyət tamamilə fərqli idi: yeni yaranmış dövlət, qeyri-sabit region, xarici təhdidlər və məhdud imkanlar. 1918-ci ildə qurulan ilk milli ordu əslində Azərbaycanın dövlət kimi ayaqda qalması uğrunda aparılan mübarizənin əsas dayağı idi. Sonrakı illərdə isə bu ordu bəzən dağıldı, bəzən yenidən quruldu, ağır müharibələrdən keçdi, itkilər verdi və hər dəfə daha güclü şəkildə ayağa qalxdı.

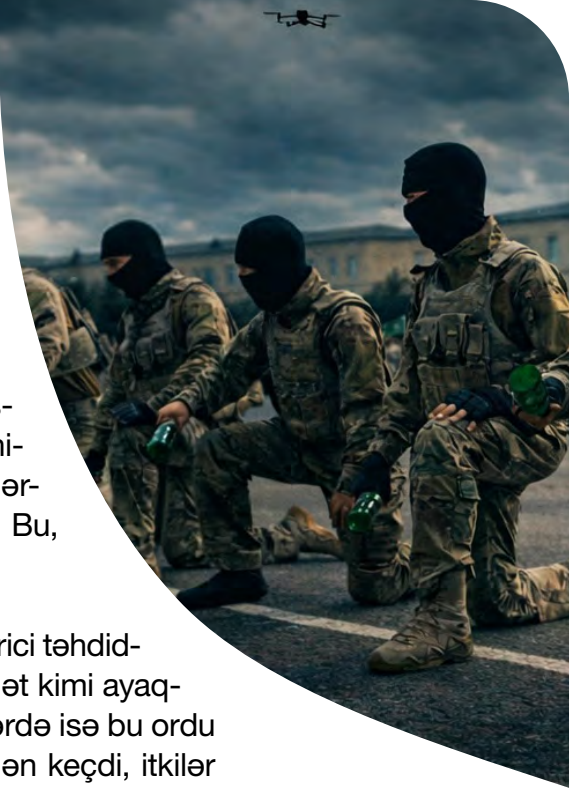
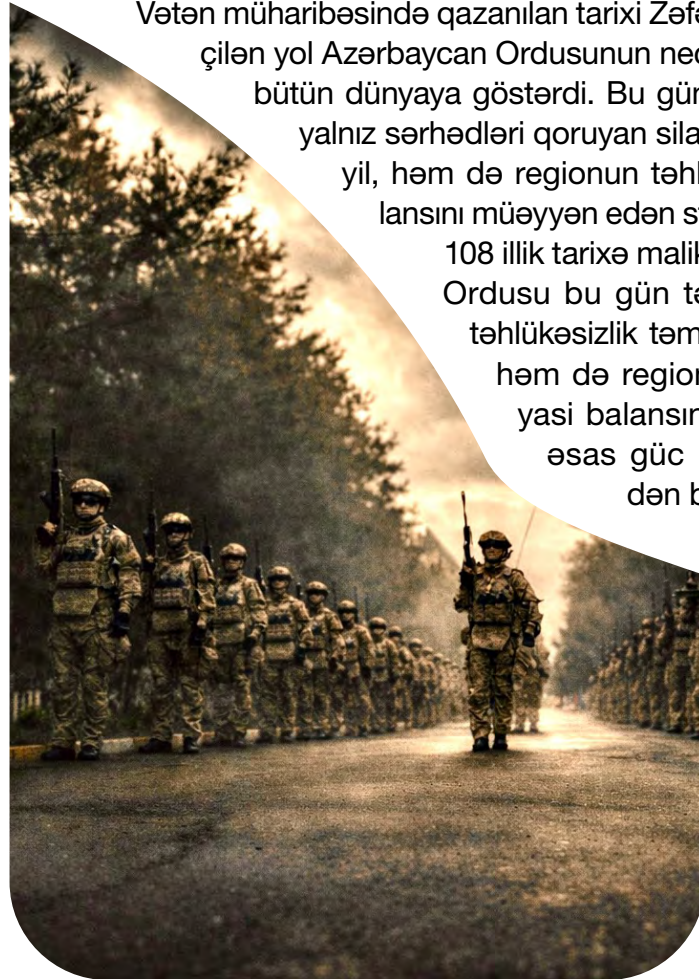
Müstəqilliyin ilk illərində yaşanan çətinliklərdən 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan tarixi Zəfərə qədər keçilən yol Azərbaycan Ordusunun necə dəyişdiyini bütün dünyaya göstərdi. Bu gün həmin ordu yalnız sərhədləri qoruyan silahlı qüvvə deyil, həm də regionun təhlükəsizlik balansını müəyyən edən strateji gücdür. 108 illik tarixə malik Azərbaycan Ordusu bu gün təkəcə ölkənin təhlükəsizlik təminatçısı deyil, həm də regionun hərbi-siyasi balansına təsir edən əsas güc mərkəzlərindən biridir. Bir əsrdən artıq

da-
vam edən
bu yol müxtəlif
mərhələlərdən, ağır sı-
naqlardan və tələyüklü ha-
disələrdən keçərək forma-
laşmış. Azərbaycan Ordusunun
keçdiyi inkişaf yolu yalnız hərbi
tarix deyil, eyni zamanda, dövlət-
çilik iradəsinin, xalq birliyinin və stra-
teji düşüncənin göstəricisidir.

1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tərəfindən əsas qoyulan milli ordu müəkkəb geosiyasi şəraitdə formalaşmışdı. Həmin dövrdə əsas məqsəd yeni yaranmış dövlətin müstəqilliyini qorumaq idi. Məhdud imkanlara baxmayaraq, milli zabit korpusu yaradıldı, ilk nizami hərbi hissələr formalaşdırıldı və dövlətçiliyin hərbi dayaqları quruldu. Bu addımlar sonrakı nəsillər üçün mühüm təməl rolunu oynadı.

Müstəqilliyin bərpasından sonra isə Azərbaycan Ordusu daha müəkkəb və ağır sınaqlarla üz-üzə qaldı. Birinci Qarabağ müharibəsi dövründə ölkədə siyasi qeyri-sabitlik, vahid komandanlığın olmaması və maddi-texniki çatışmazlıqlar ordunun qarşısında ciddi maneələr yaradırdı. Buna baxmayaraq, Azərbaycan əsgəri böyük fədakarlıq göstərdi. Həmin dövr ordunun formalaşması baxımından ən çətin mərhələlərdən biri hesab olunur. Çünki məhz həmin illər Azərbaycanın gələcək hərbi strategiyasının hansı istiqamətdə qurulmalı olduğunu göstərdi. Sonrakı illərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı hərbi islahatlar Azərbaycan Ordusunun keyfiyyətə yeni mərhələyə keçməsinə şərait yaratdı. Ordunun texniki bazası yeniləndi, peşəkar zabit hazırlığı gücləndirildi, müasir döyüş sistemləri tətbiq olundu və beynəlxalq hərbi əməkdaşlıq genişləndirildi. Xüsusilə Türkiyə ilə birgə keçirilən təlimlər, NATO standartlarına uyğun hazırlıq proqramları və müasir texnologiyaların tətbiqi ordunun döyüş imkanlarını əhəmiyyətli dərəcədə artırdı.

2020-ci ildə baş verən 44 günlük Vətən müharibəsi isə Azərbaycan Ordusunun keçdiyi inkişaf yolunun ən parlaq nəticəsinə çevrildi.

**TARİXİN LƏ FƏXR ET,
EY ŞANLI ORDUMUZ!**

AZƏRBAYCAN ORDUSU 108 il

Bu müharibə yalnız hərbi qələbə deyildi. Bu, eyni zamanda, müasir müharibə modelinin uğurlu tətbiqi idi. Pilotsuz uçuş aparatlarının koordinasiyalı istifadəsi, xüsusi təyinatlı qüvvələrin peşəkarlığı və real vaxt rejimində idarəetmə sistemi Azərbaycan Ordusunun texnoloji üstünlüyünü bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

Şuşa əməliyyatı isə müharibənin ən simvolik hadisələrindən birinə çevrildi. Dağlıq ərazidə, çətin şəraitdə həyata keçirilən bu əməliyyat Azərbaycan hərbi tarixində xüsusi yer tutur. Dünyanın bir çox hərbi ekspertləri bu əməliyyatı müasir hərbi tarixinin ən uğurlu xüsusi əməliyyat nümunələrindən biri kimi qiymətləndirdi. Məhz həmin Zəfərdən sonra Azərbaycan Ordusunun adı dünya hərbi tarixində yeni mərhələnin simvollarından biri kimi çəkilməyə başladı.

Bu gün Azərbaycan Ordusu regionun ən güclü ordularından biri hesab olunur. Müasir silah sistemləri, yüksək hazırlıqlı şəxsi heyət, güclü texnoloji imkanlar və döyüş təcrübəsi ordunun əsas üstünlükləridir. Beynəlxalq hərbi reytinglərdə Azərbaycanın mövqeyinin yüksəlməsi də bunu təsdiqləyir. Lakin ordunun əsas gücü yalnız texnika ilə ölçülmür. Bu gücün arxasında xalqın etimadı, dövlətin siyasi iradəsi və hərbiçilərin Vətənə bağlılığı dayanır.

Azərbaycan Ordusu artıq yalnız sərhədləri qoruyan qüvvə deyil. O, regionda sabitliyin, təhlükəsizliyin və strateji balansın qorunmasında mühüm rol oynayan müasir hərbi sistemdir. 108 illik tarix göstərir ki, bu inkişaf yolu davamlıdır və Azərbaycan Ordusu gələcək illərdə də öz gücünü daha da artıraraq regionun əsas təhlükəsizlik dayaqlarından biri olaraq qalacaq.

Azərbaycan Ordusunun 108 illik tarixi bir daha sübut edir ki, güclü ordu bir günün və ya bir müharibənin nəticəsində formalaşmır. Bu güc illərlə qazanılan təcrübənin, strateji düşüncənin, peşəkarlığın və xalqın öz dövlətinə olan inamının nəticəsidir. Bir əsrdən artıq yol keçən Azərbaycan Ordusu bu gün yalnız ölkənin sərhədlərini qoruyan silahlı qüvvə deyil, həm də dövlətin suverenliyinin, xalqın təhlükəsizliyinin və regiondakı sabitliyin əsas təminatçılarından biridir.

Birinci Qarabağ müharibəsinin ağır sınaqlarından keçən, çətin illərdə yenidən formalaşan və 44 günlük Vətən müharibəsində tarixi Zəfər qazanan bu ordu artıq dünya hərbi tarixində özünəməxsus yer tutub. Azərbaycan əsgərinin peşəkarlığı, müasir texnologiyaların tətbiqi və xalq–ordu birliyi göstərdi ki, müasir müharibələrdə qələbəni yalnız silah deyil, milli ruh və düzgün strategiya da müəyyən edir.

Bu gün Azərbaycan Ordusu 108 yaşını qalib, güclü və müasir ordu kimi qeyd edir. Lakin bu tarix yalnız keçmişlə fəxr etmək üçün deyil, həm də gələcəyi formalaşdırmaq üçün vacibdir. Çünki ordunun gücü yalnız hərbiçilərlə deyil, onu dəstəkləyən, ona inanan və onunla qürur duyan cəmiyyətlə tamamlanır.

Məhz buna görə hər bir gənc Azərbaycan Ordusunu daha yaxından tanımalı, onun tarixi ilə marqlanmalı və vətənə xidmət anlayışını həyatının bir hissəsinə çevirməlidir. Orduda xidmət yalnız forma geyinmək deyil — bu, liderlik, intizam, məsuliyyət və vətən sevgisi məktəbidir. Bu yolu seçən insan yalnız dövlətini deyil, öz xarakterini də gücləndirir.

Azərbaycan Ordusunun gələcək gücü bugünkü gənclərin seçimindən başlayır. Güclü orduya sahib olmaq istəyiriksə, ilk addım onu tanımaq, sevmək və onun bir parçasına çevrilməkdir.

ORDUMUZ MÜSTƏQİLLİYİMİZİN QARANTIDIR

Sevinc Quliyeva

Şübhəsiz ki, ordu dövlətin suverenliyinin, müstəqilliyinin, təhlükəsizliyinin təminatı olan ən mühüm dövlət atributlarından biridir. Ordu dövlət bayrağı və dövlət gerbi kimi xalqın mübarizə simvolları və müdafiə qabiliyyətinin göstəricisidir. Ordu hər bir ölkənin ərazi bütövlüyünün rəmzi, müstəqil dövlətçiliyin və milli qururun təməli, ölkə daxilində sabitliyin və qanunun aliliyinin qorunmasının qarantı olaraq da tanınır. Dövlətimizin beynəlxalq arenada nüfuzunun artmasında və geo-siyasi çəkisinin güclənməsində, təbii ki, hərbi gücümüz və bir əsrdən çox tarixi olan şanlı hərbi tariximiz mühüm rol oynayır.

XX əsrin əvvəllərində milli dövlətçiliyimizi qorumaq, ölkəni xarici müdaxilələrdən müdafiə etmək, daxili düşmən qüvvələrini zərərsizləşdirmək üçün milli ordu quruculuğu siyasətinin əsasının qoyulması Azərbaycanın milli dövlətçiliyi yolunda çox vacib bir proses oldu.

28 may 1918-ci ildə İstiqlal Bəyannaməsi ilə müstəqilliyini elan edən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 16 iyun 1918-ci il tarixli fərmanla Azərbaycan Milli Ordusunun yaradılmasına başladı. Avqustun 1-də isə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Hərbi Nazirliyi təsis edildi. Azərbaycanın istiqaliliyyətinin elan olunduğu tarixi şərait, onun qərar tutduğu bölgədə cərəyan edən proseslər xalqın müstəqilliyinə real dayaq ola biləcək güclü milli ordunun formalaşdırılmasını tələb edirdi. 26 iyun 1918-ci ildə "Əlahiddə Azərbaycan korpusu"nın yaradılması ilə Milli Ordunun təməli qoyuldu. 1918-1920-ci illərdə görkəmli generallarımız Səməd bəy Mehmandarov və Əliağa Şıxlinski, digər peşəkar

28.05.1918

İstiqlal bəyannaməsinin elan olunması. Tiflis.

AXC hökumətinin yerləşdiyi bina

hərbçilərimizin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda yüksək döyüş qabiliyyətli, hərbi hazırlığa və intizama malik milli ordu hissələri formalaşdırıldı. Torpağın müdafiəsi üçün qurulan bu ordu sadəcə hərbi birlik deyil, millətin iradəsi, ruhu, xalqın öz azadlığını qorumaq əzmi idi.

23 ay ömrü olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti müsəlman Şərqiində ilk demokratik, hüquqi, parlamentli respublika modelinin yaradılması baxımından mühüm tarixi hadisə idi. Ümummilli Lider Heydər Əliyev AXC-nin yaranmasını minillik dövlətçilik ənənələrimizin ölməzliyinin təzahürü, xalqımızın müstəqillik arzularının gerçəkləşməsinin təntənəsi kimi qiymətləndirirdi, müstəqil Azərbaycan dövlətinin onun hüquqi-siyasi varisi olduğunu vurğulayırdı.

"1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması Azərbaycan xalqının həyatında tarixi hadisə olmuşdur və xalqımızın dövlətçilik salnaməsinin parlaq səhifələrindən biridir. Onlar öz cəsarətli fəaliyyətləri ilə Azərbaycanda ilk müstəqil dövlətin qurulması üçün güclü addımlar atdılar. Xalqımıza müstəqillik ənənələri qoyub gətirdilər".

Bu gün müasir müstəqil Azərbaycanın peşəkar hərbi kadrlardan ibarət, güclü maddi-texniki bazaya, müasir texnika və silahlara malik, dövlətin və dövlətçiliyin əsas sütununu təşkil edən güclü ordunun təşkili və formalaşdırılması Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 1993-cü ilin yayında Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra ordu quruculuğu istiqamətində mühüm addımlar atıldı, Silahlı Qüvvələrin maddi-texniki təminatının yaxşılaşdırılmasına, şəxsi heyətin mənəvi-psixoloji hazırlığının artırılmasına, döyüş ruhunun yüksəldilməsinə yönələn bir sıra islahatlar həyata keçirildi.

Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən bütün sahələrdə olduğu kimi, ordu sahəsində də aparılan uğurlu islahatlar Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildi. Artıq dünyanın ən güclü orduları sırasında layiqli yerini tutan rəşadətli ordumuz dünya hərbi tarixinə adını Qalib Ordu kimi qızıl hərflərlə yazdı. 44 günlük Vətən müharibəsindəki şanlı Zəfərə həsr olunan Zəfər Paradında Prezident bununla bağlı demişdir:

"Həyat göstərdi ki, vaxtında addımlar atdıq, bütün gücümüzü səfərbər edərək bir dəmir yumruq yaradıb düşmənin başını əzdik..."

18.09.1918

**Bakının işğaldan azad edilməsi
münasibətilə keçirilən parad**

ORDUDA YENİLİK: PSIXOLOJİ TƏMİNAT İDARƏSİ

 Fuad Cəfərov

Azərbaycan Respublikasında ordu quruculuğu sahəsində həyata keçirilən islahatlar çərçivəsində psixoloji təminat işinin təşkili yeni keyfiyyət mərhələsinə yüksəlməklə, mühüm institusional yenilik formalaşdırıb. Belə ki, 2024-cü ilin aprelindən etibarən psixoloji iş sahəsində strateji yanaşma yenilənib, yeni konsepsiya tətbiq edilib. Bu çərçivədə ixtisaslı psixoloqların sayının artırılması və psixoloji xidmət sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilib. Azərbaycan Respublikasının müdafiə nazirinin 24 noyabr 2025-ci il tarixli müvafiq əmrinə əsasən, Şəxsi Heyət Baş İdarəsinin tabeliyində təsis edilən Psixoloji Təminat İdarəsi bu istiqamətdə sistemli və elmi əsaslara söykənən fəaliyyət mexanizminin qurulmasını təmin edib. Bu təşəbbüs təkcə struktur dəyişikliyi deyil, eyni zamanda, müasir hərbi idarəetmədə insan faktorunun prioritetləşdirilməsinin bariz nümunəsi kimi çıxış edir. Bu cür strukturun yaradılması Azərbaycan Ordusunda xidmət edən hərbi qulluqçuların psixoloji dayanıqlıq, emosional sabitlik və psixi sağlamlığının sistemli şəkildə təmin olunmasına yönəlmiş kompleks və institusional mexanizmin formalaşdırılması baxımından atılmış mühüm addımlardan hesab olunur.

Yeni yaradılan Psixoloji Təminat İdarəsinin fəaliyyət istiqaməti üç əsas hissədən ibarətdir: psixoloji işin planlaşdırılması və təşkili; psixoloji işin monitorinqi və koordinasiya; psixoloji işin təhlili və statistikasi.

İdarə tərkibində fəaliyyət göstərən struktur bölmələrin qarşılıqlı əlaqə və koordinasiyası əsasında Azərbaycan Ordusunda psixoloji təminat sisteminin səmərəli və davamlı fəaliyyətini təmin edən vahid institusional mexanizm kimi çıxış edir. Şöbələrin funksional inteqrasiyası Azərbaycan Ordusunda psixoloji işin planlaşdırılması, təşkili və həyata keçirilməsi prosesində çevik koordinasiyanı təmin etməklə yanaşı, analitik nəzarət mexanizmlərinin tətbiqinə də imkan yaradır. Bu isə psixoloji işin operativ idarə edilməsini, mövcud çağırışlara adekvat reaksiya verilməsini, fəaliyyətin müntəzəm qiymətləndirilməsini və nəticəyönümlü inkişafını özündə ehtiva edir. Formalaşdırılmış funksional vəhdət psixoloji işin operativ idarə edilməsini təmin etməklə, fəaliyyətə sistemli nəzarətin həyata keçirilməsinə və nəticələrin qiymətləndirilməsinə imkan yaradır.

Psixoloji Təminat İdarəsinin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən danışdıqda aşağıdakıları mütləq qeyd etmək lazımdır:

- Azərbaycan Ordusunda psixoloq vəzifəsində xidmət edən zabitlərin bilik və bacarıqlarının artırılması üçün davamlı kursların (təlimlərin) və Superviziyaların təşkil olunması, o cümlədən onların ali təhsil müəssisələrində növbəti təhsil pilləsində təhsil almaları üçün müvafiq köməkinin göstərilməsi;

- hərbi hissələrdə psixoloq vəzifəsində xidmət edən zabitlərin xidmət şəraitinin spesifikasiyi, yüksək məsuliyyət və əməliyyat mühitində fəaliyyət göstərmələri əsas götürülməklə, həmin vəzifələr üzrə aylıq gəlirlərinin mülki sahədə fəaliyyət göstərən həmkarları ilə müqayisədə daha yüksək müəyyən edilməsi imkanına baxılması;

- vakant psixoloq vəzifələrinin komplektləşdirilməsi üçün mülki ixtisaslı psixoloqların hərbi vəzifələrə təyin edilməsinə icazə verilməsi və s.

Eyni zamanda, Psixoloji Təminat İdarəsi tərəfindən ixtisaslı psixoloqların peşəkar inkişafının davamlılığını təmin etmək məqsədilə müvafiq tarixlərdə "Superviziya" fəaliyyəti təşkil edilib, bu çərçivədə klinik hallar müzakirə olunub, psixoterapevtik yanaşmaların tətbiqi üzrə metodiki və praktiki dəstək göstərilib.

Türkiyə Respublikasından dəvət olunmuş mütəxəssislərlə əməkdaşlıq çərçivəsində Azərbaycan Ordusunda xidmət edən psixoloqlarla müxtəlif mövzular üzrə ixtisasartırma təlimləri keçirilib və iki il ərzində 20-dən çox mövzuda 7000-dən müxtəlif kateqoriyadan olan hərbi qulluqçuların psixoloji maarifləndirilməsi nəzərdə tutulub. Hal-hazırda müvafiq təlim keçmiş psixoloqlar hərbi hissələrdə psixoloji təminat tapşırıqlarının icrasında fəaliyyətləri səmərəli şəkildə təşkil edirlər.

Psixoloji Təminat İdarəsinin bilavasitə tabeliyində fəaliyyət göstərməsi nəzərdə tutulan Bakı Hərbi Psixoloji Sağlamlıq Mərkəzi hərbi qulluqçuların və onların ailə üzvlərinin psixoloji rifahının qorunması və inkişaf etdirilməsi məqsədilə yaradılıb. Bakı Hərbi Psixoloji Sağlamlıq Mərkəzində aşağıdakı psixoloji xidmətlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub: fərdi psixoterapiya;

qrup psixoterapiyası; psixoloji diaqnostika; psixoloji konsultasiya; stres və travma sonrası psixoloji bərpa; uşaq və yeniyetmələrin psixoloji inkişafının dəstəklənməsi.

Psixoloq otaqlarından üçü uşaq (biri loqoped otağı olmaqla), digərləri yeniyetmələrlə psixoloji iş üçün xüsusi təyinatlıdır. Mərkəzdə mövcud olan loqoped otağının uşaqlarda nitq, dil və kommunikasiya pozuntularının diaqnostikası və korreksiyası məqsədilə fəaliyyət göstərməsi planlaşdırılır.

Psixoloji xidmətlər aşağıdakı yaş kateqoriyaları üzrə təşkil olunur: 4-8 yaş

uşaqlar; 9-12 yaş uşaqlar; 13-18 yaş yeniyetmələr və böyüklər.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu formatda fəaliyyət göstərən institusional model postsovet məkanında, eləcə də qardaş Türkiyə Respublikasında belə analoqu olmayan innovativ bir strukturdur. Bu təşəbbüs regionda hərbi-psixoloji dəstək sisteminin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcı kimi qiymətləndirilə bilər.

Mərkəzdə fəaliyyət göstərəcək psixoloqların seçilməsinə və onların bu fəaliyyətlər üçün hazırlanmasına xüsusi önəm verilib. Bu proses çərçivəsində mütəxəssislər: beynəlxalq səviyyədə tanınmış psixoterapevtik məktəblər üzrə təlimlərə;

müxtəlif metodoloji istiqamətlər üzrə

praktiki kurslara; peşəkar Superviziya proqramlarına cəlb edilib və nəticədə yüksək peşəkar kompetensiyaya malik mütəxəssislər formalaşdırılıb.

Hazırda mərkəzdə fəaliyyət göstərəcək psixoloqların hazırlıq səviyyəsi ölkədə fəaliyyət göstərən qabaqcıl psixoloji xidmət mütəxəssisləri ilə rəqabət aparacaq səviyyədə qiymətləndirilir.

Bu gün Azərbaycan Ordusunun qoşun növləri, birlik, birləşmə və hərbi hissələrində, həmçinin xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələri, idarə və təşkilatlarda psixoloji təminat üzrə fəaliyyətlərin icrası sistemli şəkildə təşkil olunur və daim nəzarətdə saxlanılır. Müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq, bu sahədə elmi əsaslandırılmış yanaşmalar, qabaqcıl beynəlxalq təcrübədən geniş istifadə edilir. Psixoloji təminat üzrə xidmət aparan mütəxəssislər tərəfindən planlı monitorinqlər, fərdi və qrup şəklində psixoloji seanslar, psixodiyagnostik qiymətləndirmələr, psixoloji maarifləndirmə tədbirləri, psixoprofilaktik proqramlar həyata keçirilir.

Görülən məqsədyönlü fəaliyyətlər nəticəsində şəxsi heyətin psixoloji dayanıqlığının möhkəmləndirilməsi, stressə davamlılığın artırılması, xidmət motivasiyasının gücləndirilməsi, kollektiv münasibətlərdə sağlam psixoloji mühitin formalaşdırılması və risk amillərinin vaxtında aşkar olunaraq, aradan qaldırılması istiqamətində mühüm nəticələr əldə edilir. Bu tədbirlər yalnız hərbi qulluqçuların psixoloji sağlamlığının qorunmasına deyil, eyni zamanda, onların peşəkar hazırlıq səviyyəsinin, intizamının, qərarvermə qabiliyyətinin və döyüş tapşırıqlarının yüksək məsuliyyətlə icraetmə bacarığının yüksəlməsinə bilavasitə təsir göstərir. Müasir təhlükəsizlik çağırışları, informasiya təsirləri, hibrid təhdidlər və

yüksək emosional gərginlik tələb edən xidmət şəraiti psixoloji təminat sisteminin daha da təkmilləşdirilməsini strateji zərurətə çevirir.

Nəticə etibarilə, Psixoloji Təminat İdarəsinin yaradılması təkəcə yeni struktur vahidinin təşkili deyil, Azərbaycan Ordusunda müasir, dayanıqlı və insan mərkəzli idarəetmə modelinin formalaşdırılmasının mühüm göstəricisidir. Müasir çağırışlar fonunda psixoloji təminat sisteminin davamlı təkmilləşdirilməsi, peşəkar kadr hazırlığı və innovativ yanaşmaların tətbiqi ordunun ümumi hazırlıq səviyyəsini yüksəltməklə, həm fərdi hərbi qulluqçuların rifahına, həm də bütövlükdə rəşadətli Azərbaycan Ordusunun güclənməsinə öz töhfəsini verir.

luqçuların rifahına, həm də bütövlükdə rəşadətli Azərbaycan Ordusunun güclənməsinə öz töhfəsini verir.

Hazırladı:
Könül Cəfərzadə

AZERSILAH

EM-24

5.56×45 mm hücum tüfəngi

ZƏFƏR-K

9×19 mm yarımavtomatik tapança

EM14 NATO standartlı 5.56×45 mm patron üçün nəzərdə tutulmuş Kalashnikov tipli hücum tüfəngidir. Silah qatlanan polimer qundağa və integrasiya olunmuş yuxarı relsə malikdir, bu da optik və gecə nişangahları ilə uyğunluğu təmin edir. Yüksək möhkəmliyə malik polimer komponentlər və korroziyaya davamlı örtüklər çətin istismar və sərt iqlim şəraitində uzunömürlülük təmin edir. Effektiv lülə əyləci avtomatik atəş zamanı sabit atım sürətini saxlayır və lülənin yuxarı qalxmasını azaldır.

5.45×39 mm patron
Boş patron

5.45×39 mm patron
Artırılmış nüfuzetməli güllə

5.45×39 mm patron
İzburaxan güllə

ZƏFƏR-K, ZƏFƏR tapança ailəsinin 9×19 mm çaplı patron üçün nəzərdə tutulmuş kompakt variantıdır. Əməliyyat səmərəliliyi və daşınma rahatlığı üçün layihələndirilmiş silah yaxın məsafəli döyüş şəraitində etibarlı fəaliyyət və hədəfin sürətli zərərsizləşdirilməsini təmin edir.

9×18 mm patron
Boş patron

9×19 mm patron
Parabellum tapança patronu

9×18 mm patron
Polad özəkli güllə

9×18 mm patron
Rezin gülləli tapança patronu

ORDUNUN GÜCÜ: XÜSUSİ TƏYİNATLI QÜVVƏLƏR

Əli Abiyev

Sıldırım qayalar, qaranlıq meşə və tam səssizlik. Gecənin ən çətin saatlarında irəliləyən xüsusi təyinatlı qrupun qarşısında nə hazır yol vardı, nə də texnikanın keçə biləcəyi şərait. Hər addım ölüm riski demək idi. Lakin geri dönüş yox idi. Qarşıdakı hədəf müasir müstəqil Azərbaycanın hərbi tarixini dəyişəcək Zəfər idi — Şuşa şəhərini azad etmək idi.

Həmin əməliyyat zamanı Azərbaycan xüsusi təyinatlıları tək cəmi döyüş tapşırığını yerinə yetirmədilər. Onlar bütün dünyaya göstərdilər ki, peşəkarlıq, iradə və Vətən sevgisi ən ağır istehkamları belə yarmağa qadirdir. Hər kəsin “mümkünsüz” hesab etdiyi hərbi əməliyyat şanlı Azərbaycan xüsusi təyinatlısı üçün sadəcə bir tapşırıqdır. Sonradan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, onlar “olmayan yerdə yol açdılar”.

Dünyanın bir çox aparıcı hərbi akademiylərində bu gün Şuşa əməliyyatı ayrıca nümunə kimi öyrənilir. Səbəb isə tək cəmi qələbə deyil. Əsas səbəb ağır texnikanın keçə bilmədiyi sıldırım qayalar və meşələr arasından xüsusi

təyinatlı qüvvələrin qeyri-adi iradə və hazırlıq nümayiş etdirərək şəhərə daxil olmasıdır.

Müasir hərbi tarixində az sayda əməliyyat var ki, həm taktiki, həm psixoloji, həm də strateji baxımdan bu qədər diqqət çəksin. Azərbaycan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrinin Vətən müharibəsində nümayiş etdirdiyi peşəkarlıq bir çox beynəlxalq hərbi ekspert tərəfindən XXI əsrin ən uğurlu xüsusi əməliyyat nümunələrindən biri kimi qiymətləndirilib.

Lakin bu uğur bir gündə qazanılmadı. 1999-cu ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin Fərmanı ilə yaradılan XTQ uzun illər davam edən ağır hazırlıq, ciddi seçim prosesi və beynəlxalq təcrübə əsasında formalaşdırıldı. Türkiyə Silahlı Qüvvələri ilə əməkdaşlıq, xarici təlimlər, psixoloji və fiziki hazırlıq sistemi bu qüvvələri regionun ən peşəkar bölmələrindən birinə çevirdi.

Bu gün Azərbaycan xüsusi təyinatlıları yalnız döyüş meydanında deyil, beynəlxalq yarış və təlimlərdə də öz üstünlüklərini sübut edirlər. Onların fəaliyyəti artıq müasir Azərbaycan Ordusunun güc simvollarından biri hesab olunur.

Müasir ordularda elə bölmələr var ki, onlara adi döyüş tapşırıqları deyil, ən çətin və ən məsuliyyətli əməliyyatlar həvalə olunur. Məhz belə anlarda ordunun əsas güvən yeri xüsusi təyinatlı qüvvələr olur. Çünki xüsusi təyinatlılar yalnız yüksək fiziki hazırlığa malik hərbiçilər deyil — onlar sürətli qərarvermə, psixoloji dözümlülük, təşəbbüskarlıq və peşəkarlığı bir araya gətirən xüsusi hərbi birlikdir.

Bu gün XTQ yalnız ordunun xüsusi bölməsi deyil. Onlar Azərbaycan Ordusunun iradəsini, peşəkarlığını və döyüş ruhunu təcəssüm etdirən əsas sütunlardan biridirlər.

Azərbaycan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrinin 27 illik tarixi göstərir ki, güclü hərbi birliklər təsadüfən yaranmır. Onlar illərlə formalaşan intizamın, ağır hazırlığın, peşəkarlığın və Vətən sevgisinin nəticəsidir. Bu gün XTQ yalnız Azərbaycan Ordusunun elit bölməsi deyil — o, dövlətin gücünü, xalqın iradəsini və ordunun döyüş ruhunu təcəssüm etdirən əsas simvollarından biridir.

1999-cu ildə əsası qoyulan bu yol Aprel döyüşlərindən Vətən müharibəsinə qədər böyük qəhrəmanlıq səhifələri ilə davam etdi. Şuşa əməliyyatı zamanı nümayiş etdirilən peşəkarlıq və fədakarlıq isə artıq dünya hərbi tarixində xüsusi yer tutur. Bu gün Azərbaycan xüsusi təyinatlılarının adı təkcə ölkə daxilində deyil, beynəlxalq hərbi mühitdə də yüksək hazırlıq və döyüş qabiliyyəti ilə asosiasiya olunur.

Lakin XTQ-nin əsas gücü yalnız silah və texnikada deyil. Bu gücün arxasında sınımayan iradə, psixoloji dözümlülük, liderlik və Vətənə sonsuz bağlılıq dayanır. Məhz buna görə xüsusi təyinatlı olmaq hərbi üçün sadəcə xidmət deyil — böyük şərəf və məsuliyyətdir.

Bu gün Azərbaycan gəncləri qarşısında güclü nümunə var. XTQ sıralarında xidmət etmək insanı yalnız fiziki baxımdan deyil, xarakter, intizam və liderlik baxımından da formalaşdırır. Bu yol insanı daha dözümlü, daha məsuliyyətli və daha güclü edir.

Əgər Vətənə xidmət etmək, özünü inkişaf etdirmək və ölkəsinin ən elit qüvvələrinin hissəsi olmaq istəyirsinizsə, bu gün ilk addımı atın. Azərbaycan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələri yalnız ordunun deyil, xalqın qürurudur. Bu qürurun bir parçasına çevrilmək isə hər kəsə nəsib olmayan şərəfdir.

BÖYÜK VƏTƏN MÜHARİBƏSİNDƏ AZƏRBAYCAN

Lalə Hüseynova

İkinci Dünya müharibəsinin tərkib hissəsi sayılan Böyük Vətən müharibəsində ata-babalarının döyüş ənənələrinə sadıqlıq nümayiş etdirən qəhrəman Azərbaycan oğullarının adları şanlı hərbi salnaməmizə qızıl hərflərlə həkk olunub. O zaman sovet xalqlarının birliyindən yaranan vahid Vətən sevgisi faşizmlə mübarizədə bütün dünya xalqlarını birləşdirdi. “Faşizm nifrət, ölüm! Qələbə naminə irəlilə”, “Hər şey cəbhə üçün, hər şey qələbə naminə” şüarları Azərbaycan xalqını yenilməzliyə səsləyərək döyüş meydanına atdı. Azərbaycan iqtisadiyyatının hərbi rels üzərinə qoyulması, onun bütün potensialının hərəkətə gətirilməsi faşizm üzərindəki qələbənin yaxınlaşdırılmasında xalqımızın verdiyi böyük töhfələrdən biri idi. Respublikamızda neft sənayesinin cəbhə ehtiyatlarına səfərbər edilməsi faşizm üzərində qələbənin həlledici amillərindən birinə çevrildi.

Qafqaz cəbhəsində olan ağır vəziyyəti nəzərə alaraq müharibənin elə ilk aylarında respublika ərazisində milli diviziyaların formalaşdırılmasına başlandı. Bu diviziyalar əsasən Azərbaycandan çağırışa və səfərbərliyə alınanlar hesabına komplektləşdirildi. Həmin diviziyaların komplektləşdirilməsi Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin daimi nəzarəti altında idi. Təməli 1920-ci ilin oktyabrında qoyulan, şəxsi heyəti əsasən azərbaycanlılardan ibarət 77-ci Dağ-Atıcı diviziyası, 223-cü, 396-cı, 402-ci və 416-cı milli atıcı diviziyaları Zaqafqaziya Hərbi Dairəsində yerləşdirilmiş 44-cü, 45-ci və 46-cı orduların tərkibinə daxil edildi.

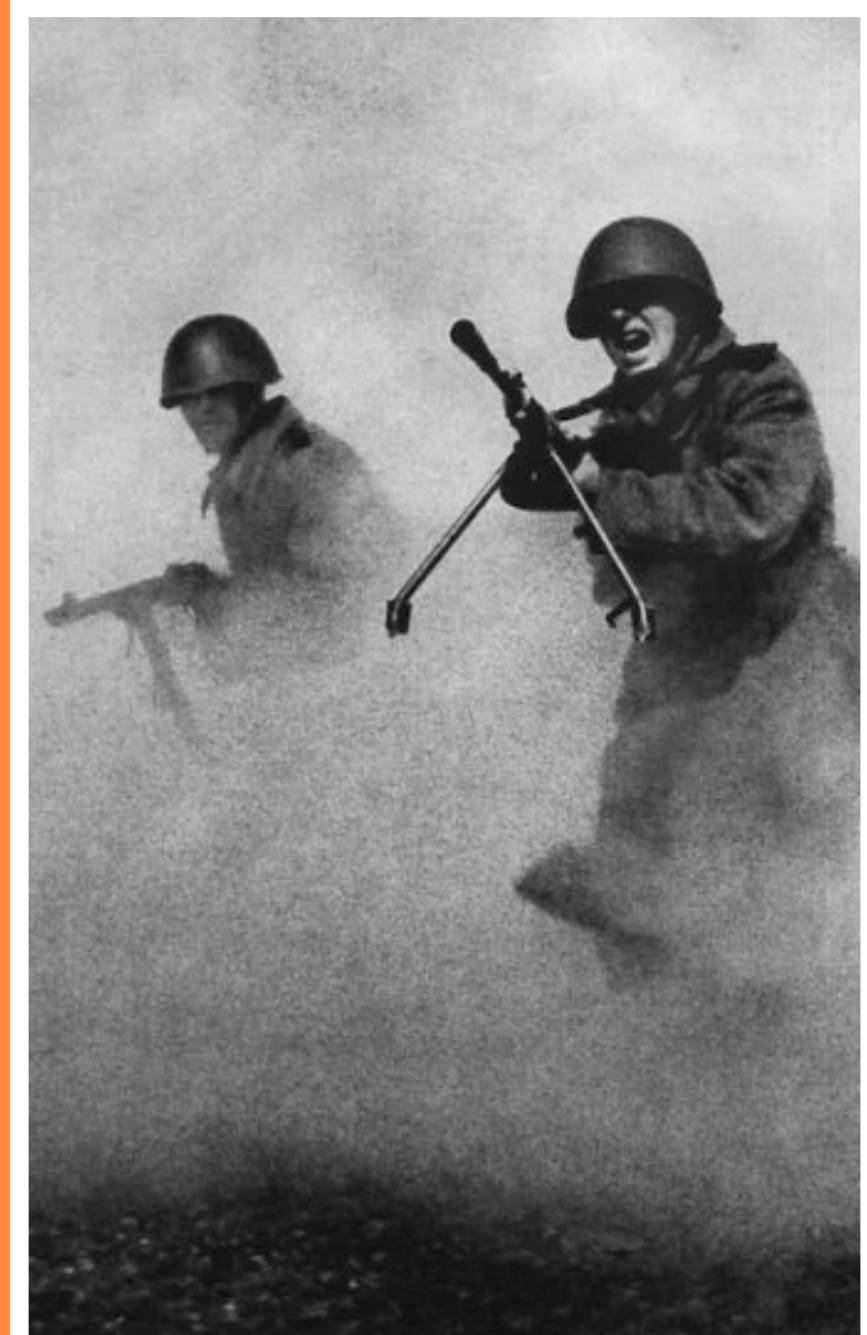
700 minə yaxın azərbaycanlı faşizmlə mübarizədə ölüm-dirim savaşına qalxdı. On minlərlə azərbaycanlı Berlinədək döyüş yolu keçdi. Azərbaycandan cəbhəyə yollananlardan 129 nəfəri faşizm qarşı göstərdiyi şücaətə, döyüş bacarığına görə ölkənin ən yüksək adına – “Sovet İttifaqı Qəhrəmanı” adına layiq görüldü. Azərbaycanda ilk dəfə “Sovet İttifaqı Qəhrəmanı” adına layiq görülen, sağlığında qəhrəmanlıq simvoluna çevrilən qəhrəmanımız İsrail Məmmədov oldu.

Azərbaycanlılardan ibarət 416-cı, 402-ci, 396-cı, 223-cü, 77-ci milli diviziyalar Simferopol, Odessa və digər şəhərlərin, 77-ci diviziya Polşa və Çexoslovakiyanın, 223-cü diviziya Yuqoslaviyanın, Macarıstanın, Belqradın azad olunmasında fəal iştirak edib, 416-cı diviziya Qafqazdan Berlinədək şərəfli döyüş yolu keçib.

”Azərbaycan xalqının tarix boyu nümayiş etdiyi qəhrəmanlıq, cəsurluq ənənələri bu günün, müstəqil Azərbaycan dövlətində yenidən yüksəlmişdir və daha da canlanacaqdır.

Ümummilli Lider
Heydər Əliyev

Sovet İttifaqı Qəhrəmanları Qafur Məmmədov, Gəray Əsədov, İdris Süleymanov, Həbibulla Hüseynov, Məlik Məhərrəmovun şücaəti xalqımızın hərbi istedadı malik olduğunu bir daha nümayiş etdirdi. Stalinqrad, Moskva və Pribaltika, Ukrayna, Belarusiya cəbhələrində, Baltik və Qara dəniz döyüşlərindəki fədakarlığa və qəhrəmanlığa görə Azərbaycanın 30 nümayəndəsi Şöhrət ordeninin hər üç dərəcəsi ilə təltif edildi. 176 min Azərbaycan döyüşçüsü SSRİ-nin orden və medallarına layiq görüldü. Yüzlərlə azərbaycanlı Avropanın nüfuzlu dövlətlərinin orden və medalları ilə mükafatlandırıldı. Bu orden və medallar yüzlərlə azərbaycanlının cəbhə arxasında, Yuqoslaviyada, Macarıstanda, Albaniyada, Avstriyada, Fransada, İtaliyada faşizmə qarşı apardıqları mübarizəyə verilən qiymət idi.

HƏZİ ƏHƏD OĞLU ASLANOV

İki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, tank qoşunları qvardiya general-mayoru

Həzi Əhəd oğlu Aslanov 1910-cu ildə Lənkəranda anadan olub. Bakı və Leningrad hərbi məktəblərində təhsil alıb. 1929-cu ildə hərbi xidmətə başlayıb, Sovet-Finlandiya müharibəsində iştirak edib. Faşistlərin SSRİ-yə qarşı 22 iyun 1941-ci ildə müharibəyə başladığı ilk günlərdə kapitan Həzi Aslanovun komandiri olduğu tank batalyonu Lvov şəhəri yaxınlığında yerləşirdi.

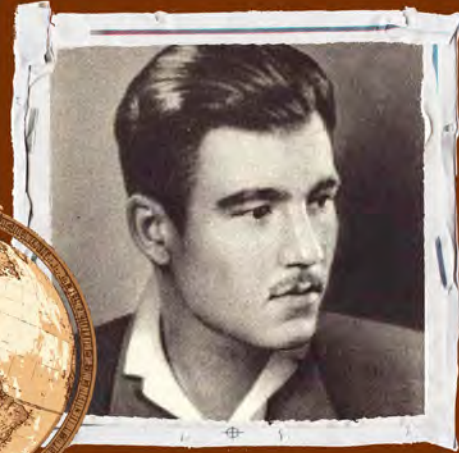

Həzi Aslanova 22 dekabr 1942-ci ildə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı fəxri adı verilmişdir.

Tank qoşunları qvardiya general-mayoru Həzi Əhəd oğlu Aslanov 24 yanvar 1945-ci ildə Litva yaxınlığındakı Yelqava şəhəri uğrunda döyüşdə qəhrəmancasına həlak olur. Döyüşlərdə məharətinə və şəxsi igidliklərinə görə general-mayor Həzi Aslanov 11 orden və bir sıra hərbi medallarla təltif olunur.

MEHDİ HƏNİFƏ OĞLU HÜSEYNZADƏ

1941

1941-ci ilin avqustunda Böyük Vətən müharibəsinin başlanmasından təxminən ay yarım sonra Mehdi Huseynzadə orduya çağırılıb. O, Tiflis Hərbi Piyada Məktəbini bitirdikdən sonra cəbhəyə yollanıb. Minaatan taqımının komandiri kimi Stalinqrada uğrunda döyüşlərdə iştirak edib. Kalaç şəhəri ətrafındakı qanlı vuruşmaların birində ağır yaralanaraq almanlara əsir düşüb. Almaniyaya göndərilən Mehdi Huseynzadə Berlində üç aylıq tərcüməçi kurslarında iştirak edib və alman dilini öyrənib.

1943

1943-cü ilin sonlarında Mehdi bir dəstə azərbaycanlı əsir ilə faşist əsarətindən qaçaraq Yuqoslaviya və İtaliya partizanlarına qoşulub. O, xüsusi təxribat-kəşfiyyat dəstəsi yaradıb. Partizanlara lazım olan kəşfiyyat xəbərlərini toplayıb. Onun əməliyyatları nəticəsində minlərlə faşist məhv edilib, onlarla dəmir və şosse yolu körpüsü, çoxlu faşist avtomasını sıradan çıxarılaraq, qələbəyə böyük qatqı olub.

1944

1944-cü ilin noyabr ayının 16-da Mehdi Huseynzadə partizan birləşməsi qərgahının tapşırığı ilə faşistlərin böyük hərbi anbarını partladır geri qayıdarkən, faşist keşikçiləri ilə üz-üzə gəlir. Burada qəhrəman həmyerlimiz faşistlərin çoxlu sayda canlı qüvvəsini məhv edir. Özü də döyüşərkən ağır yaralanır. Təxəllüsü "Mixaylo" olan və bu ad ilə məşhurlaşan qorxubilməz igid partizan çoxlu qan itirərək, Vətəndən uzaqlarda gözlərini həyata əbədi yumur. 1957-ci il aprelin 11-də SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fərmanı ilə Mehdi Huseynzadəyə ölümündən sonra Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilib.

ZİYA MUSA OĞLU BÜNYADOV

1942

Bakıda hərbi məktəbi bitirib. 1942-ci ilin avqustunda 5-ci Zərbə ordusu tərkibində xüsusi atıcı bölüyə komandir göndərilir. 14 yanvar 1945-ci ildə kapitan Bunyadovun bölüyü Pilitza çayını keçərək, körpünü müdafiə edib və arxadan gələn sovet qoşun hissələrinin körpünü keçərək hücumu genişləndirməsini təmin edib. Bu döyüşdə Bunyadovun bölüyü 100 nəfərdən çox düşməni məhv edib, 45 nəfərini əsir götürüb, 5 minaatan və 3 topu hərbi qənimət kimi ələ keçirib.

1945

Şəxsi şücaətinə və qəhrəmanlığına görə ona 27 fevral 1945-ci ildə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilib. Podpolkovnik Ziya Bunyadov 1946-cı ildə orduda xidmətdən tərxis olunub və elm sahəsində böyük nailiyyətlər qazanıb. 1950-ci ildə Moskvada Şərqşünaslıq İnstitutunu bitirdikdən sonra Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü və həqiqi üzvü seçilib.

1969

1969-cu ildən sonra uzun illər Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunda direktor, sonra akademiyanın vitse-prezidenti vəzifələrində işləyib. Akademik Ziya Bunyadov şovinist erməni tarixçilərinin çoxsaylı saxtakarlıqlarını təkzibedilməz elmi faktlarla ifşa edib, onların Azərbaycan torpaqlarına sahib olmaq iddialarının əsassızlığını, Ermənistanın hazırkı ərazisində vaxtilə azərbaycanlıların əcdadlarının yaşadığını elmi əsərlərində tarixi əsaslarla sübut edib. 1991-ci ildə professor Vasim Məmmədəliyevlə birlikdə Quranın azərbaycan dilinə tərcüməsini başa çatdırmışdır.

GÜCLÜ ORDU İLK NÖVBƏDƏ GÜCLÜ ƏSGƏRLƏ BAŞLAYIR

 Tamilla Hüseynli

Müasir hərbi araşdırmalar göstərir ki, döyüş şəraitində uğurun böyük hissəsi yalnız silah gücü ilə deyil, psixoloji hazırlıq səviyyəsi ilə müəyyən olunur. Bir çox hərbi ekspertlər hesab edir ki, eyni texnikaya malik iki bölməni fərqləndirən əsas amil onların psixoloji dayanıqlığıdır.

Bu fakt təsadüfi deyil. Çünki hərbi qulluqçu adi peşə sahibi deyil. O, risklə yaşayan, təzyiq altında qərar verən və lazım gəldikdə şəxsi rahatlığını dövlətin təhlükəsizliyi naminə arxa plana keçirən insandır. Məhz buna görə ordunun gücü yalnız texnika ilə deyil, onu idarə edən insanların xarakterdə ölçülür.

Müasir müharibələr göstərdi ki, soyuqqanlılıq, liderlik, intizam və emosional sabitlik döyüş meydanında ən güclü silahlardan biridir. 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan hərbiçisinin nümayiş etdirdiyi iradə və psixoloji davamlılıq bunun ən real nümunələrindən biri oldu. Çətin relyef, uzunmüddətli əməliyyatlar və yüksək məsuliyyətə baxmayaraq, hərbi qulluqçular qarşıya qoyulan tapşırıqları peşəkarlıqla yerinə yetirdilər.

Hərbi qulluqçu olmaq yalnız peşə seçimi deyil. Bu yol insanın xarakterini, düşüncə tərzi və həyata baxışını dəyişən xüsusi məsuliyyətdir. Çünki hərbiçi adi vəzifə icraçısı deyil — o, Ana Vətənin təhlükəsizliyini öz üzərinə götürən insandır. Məhz buna görə hərbi qulluqçunun psixoloji portreti digər peşə sahiblərindən ciddi şəkildə fərqlənir.

İlk növbədə, hərbi qulluqçu Ana Vətənin müdafiəçisidir. Bu anlayış sadəcə formal ifadə deyil. Hərbiçi xidmətə başladığı andan etibarən şəxsi maraqlarını dövlətin və xalqın təhlükəsizliyindən sonra düşünməyi öyrənir. Sərhəddə gecə növbəsində dayanan əsgər də, əməliyyat planı hazırlayan zabit də eyni məsuliyyəti daşıyır — ölkənin təhlükəsizliyini qorumaq məsuliyyətini. Məhz bu məsuliyyət hissi hərbi qulluqçunun psixoloji dayanıqlığının əsasını təşkil edir. Çünki o bilir ki, bəzən onun qərarı və ya diqqəti yüzlərlə insanın təhlükəsizliyinə təsir edə bilər.

Eyni zamanda, hərbi qulluqçu həm tabe olan döyüşçü, həm də güclü liderdir. Orduda intizam əsas prinsipdir və hər bir hərbiçi verilən əmrə dəqiq icra etməyi bacarmalıdır. Lakin müasir hərbi sistem yalnız əmrlərin kor-koranə yerinə yetirilməsi üzərində qurulmur. Çətin şəraitdə təşəbbüs göstərmək, sürətli qərar vermək və komandanı motivasiya etmək də hərbi qulluqçunun vacib xüsusiyyətlərindəndir.

Məsələn, döyüş şəraitində bəzən əlaqə kəsilsə, plan dəyişə və ya gözlənilməz vəziyyət yarana bilər. Həmin anda hərbiçinin psixoloji hazırlığı ön plana çıxır. O, panikaya düşmədən vəziyyəti qiymətləndirməli, soyuqqanlı davranmalı və komandaya güvən hissi verməlidir. Əsl liderlik məhz belə anlarda ortaya çıxır.

Hərbi qulluqçunu digər peşələrdən fərqləndirən əsas xüsusiyyət isə onun daim risk və məsuliyyət altında fəaliyyət göstərməsidir. Müəllim bilik verir, həkim həyat xilas edir, mühəndis qurur. Hərbçi isə bütün bunların təhlükəsizliyini qoruyur. Buna görə də onun psixoloji hazırlığı yalnız peşəkar bacarıq deyil, milli təhlükəsizlik məsələsidir.

Müasir dövrdə hərbi qulluqçu yalnız fiziki gücə malik insan deyil. O, yüksək intizamlı, emosional baxımdan davamlı, stres altında qərar verə bilən və kollektiv məsuliyyət hissini daşıyan şəxs olmalıdır. Çünki güclü ordunun əsasında ilk növbədə güclü psixologiyaya malik hərbçi dayanır.

Hərbi qulluqçu olmaq sadəcə peşə seçimi deyil — bu, insanın həyatına məqsəd, intizam və məsuliyyət qazandıran seçimdir. Bu yol çətinlik tələb edir, lakin eyni zamanda insanı gücləndirir, xarakter formalaşdırır və həyata baxışını dəyişir. Məhz buna görə hərbçi olmaq yalnız forma geyinmək deyil, Vətənə xidmət etməyi həyat prinsipi kimi qəbul etməkdir.

Bu gün müasir orduda xidmət edən hərbi qulluqçu yalnız sərhədləri qoruyan insan deyil. O, liderlik etməyi bacaran, stres altında düzgün qərar verən, komandaya güvən hissi aşılان və ölkəsinin təhlükəsizliyinə görə məsuliyyət daşıyan şəxsdir. Ordunun gücü texnikadan əvvəl məhz belə insanların xarakterində formalaşır.

Hərbi həyat insanı fiziki və psixoloji baxımdan daha dözümlü edir. İntizam, özünəinam, liderlik bacarığı, məsuliyyət hissi və komanda ruhu orduda formalaşan ən vacib keyfiyyətlərdəndir. Bu xüsusiyyətlər isə yalnız xidmət dövründə deyil, həyatın bütün mərhələlərində insanın uğur qazanmasına kömək edir.

Məhz buna görə bu gün gənclərin ordu həyatına daha yaxından maraq göstərməsi vacibdir. Orduda xidmət etmək — dövlətə xidmət etmək, özünü inkişaf etdirmək və güclü xarakter formalaşdırmaq deməkdir. Əgər güclü olmaq, məsuliyyət daşımaq və Vətən üçün faydalı insan olmaq istəyirsinizsə, ilk addımı bu gün atın. Azərbaycan Ordusunun bir parçasına çevrilin və həyatınızı şərəf, güc və məqsədlə doldurun.

**GÜCLÜ ORDU!
MÜTLƏQ ZƏFƏR!**

HƏRBI MUSIQI DÖYÜŞ RUHUNU YÜKSƏLDİR

 Lale Hüseynova

Ordu ənənələrində hərbi musiqi və hərbi marşlar böyük əhəmiyyət kəsb edir. Hərbi musiqi, hərbi marşlar vətənpərvərlik ruhunun və döyüş əzminin aşılmasında mühüm rol oynayan amillərdəndir. Orduda aparılan mənəvi-psixoloji təbliğatın həlledici halqası hərbi musiqinin üzərinə düşür. Mənəvi-psixoloji hazırlıq əsgərləri, obrazlı desək, atəşə hazır bir silaha çevirirsə, hərbi musiqi əzəmətli səslənişi ilə o silahın tətiyini sıxmış olur. Bu hərbi musiqinin, hərbi marşın əsl mahiyyətidir.

Tarix boyu orduda hərbi musiqini ifa edən kollektivlər olub. Milli ordu quruculuğu tariximizdə AXC Ordusunda ilk olaraq o dövr üçün müasir və təkmil hərbi orkestr kollektivi yer alıb. 1919-cu ildə Bakıda təşkil olunmuş hərbi paradda Cümhuriyyət Ordusunun qüdrətini onu müşayiət edən hərbi orkestr bütün Şərqi nümayiş etdirmişdi. Bu müsəlman Şərfində ilk müstəqil, demokratik dövlətin - AXC Ordusunun hərbi orkestri idi. Cümhuriyyət Ordusunun əsgər və zabitləri milli ordunun, müstəqil Azərbaycan Ordusunun heyəti olduqlarını dərk edir, bununla fəxr edir və böyük qürur hissi ilə şərqlər, marşlar oxuyurdular. Bu marşlardan qısa bir nümunəni oxucularımıza təqdim edirik:

***Mən bir türkəm, dinim, köküm uludur,
Sinəm, özüm atəş ilə doludur,
İnsan olan Vətəninin quludur,
Türk övladı evdə durmaz, gedəlim!***

Hərbi marşların, hərbi musiqilərin tarixi qədimlərə söykənir. Tarixi araşdırmalardan aydın olur ki, hərbi ənənəsində musiqinin rolu nə qədər vacib və əhəmiyyətli olmuşdur. Musiqi döyüşçülərin əhvalına təsir edərək onları şövqləndirməklə yanaşı praktik əhəmiyyətə malik olub, döyüşün başlanmasını və bitməsini xəbər verib, düşməni ruhdan salmaqla onun sıralarının pozulmasına səbəb olub, hücum və müdafiələri müəyyənləşdirib, müharibə zamanı ordunu istiqamətləndirib. Savaşlarda bayraqlar nə qədər müqəddəs olub qorunubsa, hərbi musiqiçi də dövlət varlığı və müstəqilliyinin təcəssümünə çevrilərək elə müqəddəs olub. Bu məsələ əsrlər boyu diqqət mərkəzində olub. İstər Azərbaycan tarixində, istərsə də dünya tarixində dövlət başçıları, sərkərdələr, hərbi tarixinə adlarını qızıl hərflərlə yazan şəxsiyyətlər, habelə sırayı əsgərlər, çox gözəl anlayırdılar ki, hərbi marşlar, hərbi musiqi böyük önəm daşımaqla, döyüş ruhunu yüksəltməyə yönəlir.

Cümhuriyyət Ordusunun tarixi varislik prinsiplərinə əsaslanan müasir ordumuzun Hərbi Orkestr Xidməti də ənənələri yaşadır və uğurla davam etdirir. 1991-ci il 18 oktyabrda Azərbaycan dövlət müstəqilliyini yenidən bərpa etdikdən sonra ərazi bütövlüyümüzün, təhlükəsizliyimizin təminatçısı olan milli ordumuzun yaradılmasına başlanıldı. 1992-ci ilin iyulunda Azərbaycan Ordusunda Hərbi Orkestr Xidməti fəaliyyətə başladı. Orkestrə rəhbərlik o zaman polkovnik-leytenant Yusif Axunzadəyə tapşırıldı. Məhz o gündən Azərbaycanda hərbi musiqi mədəniyyəti keyfiyyət və mahiyyət etibarilə yeni, professional dönmə qədəm qoydu. Xalq artisti, professor, general-mayor Yusif Axundzadənin rəhbərliyi ilə Hərbi Orkestr Xidməti hərbi musiqimizin keşiyində möhkəm dayandı. Hərbi musiqi mədəniyyətimiz on illər ərzində dövlət qayğısı ilə əhatə olunaraq, yüksək inkişaf yolu keçdi. Bu sahədə kadrların hazırlanmasında, yeni repertuarın formalaşmasında, zənginləşməsində əhəmiyyətli işlər həyata keçirildi. Bu gün hərbi musiqimizin qürurverici sədaları dövlət səviyyəli rəsmi tədbirlərdən, ölkəmizdə keçirilən möhtəşəm hərbi paradlardan, idman yarışlarından, mədəni-kütləvi mərasimlərdən eşidilir. Əlamətdar tarixlərdə hərbi musiqilərimizdən, marşlarımızdan ibarət geniş konsert proqramları təşkil olunur. Hərbi musiqilərimiz, marşlarımız ordumuzu yenilməz edir, əzəmətini daha da artırır.

Xalqımızdan el-el, oba-oba toplanan bu əsgər şərqlərinin hər birində doğma Azərbaycanımıza, müqəddəs torpaqlarımıza ülvə məhəbbət var. Əksəriyyəti müəllifsiz olan şərqləri xalq özü qoşub, ümidi, istinadgahı olan milli ordumuza – Cümhuriyyət Ordusuna sonsuz məhəbbətini bildirib.

***İştə görün biz əsgərik,
Cəngdən qorxmaz, cəng edərik.
Aç köksünü qarlı Qafqaz,
Sevdiyim Səməd gəlir.
Tufan kimi coşacayıq,
Cahana şən saçacayıq.
Biz türklərin sancağını
Qafqasıyaya asacayıq!***

Bu şərqlərdə ilk dəfə olaraq tam artilleriya generalı, Cümhuriyyət Ordusunun hərbi naziri Səməd bəy Mehmandarova, birinci süvari diviziyasının komandanı general-mayor Teymur bəy Novruzova və başqa komandanlara qoşulmuş şərqlərə də rast gəlinir. 1919-cu ildə Gəncədəki birinci süvari diviziyasına komandan təyin olunan general Teymur bəy Novruzov oğlunu əsgərlər belə bir şərqi ilə qarşılayırmışlar:

***Xoş gəldin, ey şövkət-məram,
Əsgər sənə eylər səlam.
Sən əsgərin göz nurusan,
Minlər yaşa Teymurpaşa!
Xoş gəldiniz zəhmət çəkib,
Alayımızı ucaltdınız...***

VƏTƏNİN
KƏŞİYİNDƏ!

AZƏRBAYCAN ORDUSU

108 il

Baş redaktor:
polkovnik
Namiq
Cavadov

Məsul katib:
baş leytenant
İbrahim
Məmmədbəyov

Dizayner:
çavuş
Nigar
Mirzəyeva

Redaktor:
Sevinc
Quliyeva

Korrektor:
Könül
Cəfərzadə